

УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ  
БІЛОЦЕРКІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ  
КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ  
ЦЕНТР НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ

***Розробили:*** Н. В. Кіріченко, А. В. Корнієнко

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА  
З ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ  
«НАРОДНІ РЕМЕСЛА УКРАЇНИ»  
художньо-естетичний напрям**

***Рівень гуртка:*** початковий, основний

***Термін навчання:*** 2 роки

Біла Церква  
2023 р.

«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»,  
лист МОН від 07.10.2019 № 1/11-8872

**Автори:** Н. В. Кіріченко, А. В. Корнієнко

**Загальна редакція** Г. А. Шкури, Т. В. Биковського

# НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА «Народні ремесла України»

## 2 роки навчання

(Н. В. Кіріченко, А. В. Корнієнко)

### ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Народне мистецтво є невичерпним джерелом для виховання підростаючого покоління. У народному мистецтві суспільні ідеї зливаються з естетичними у нероздільну єдність, котра має унікальні можливості впливу на особистість вихованця. Заняття декоративно-ужитковим мистецтвом сприяють вихованню в дітях культури сприйняття матеріального світу, формування естетичного ставлення до дійсності, допомагають краще пізнати інші види мистецтва, вчать цінувати і поважати працю.

Зміст навчальної програми спрямований на вивчення українського мистецтва, ознайомлення з відомими промислами і ремеслами – вишивкою, бісероплетінням, витинанкарством, виготовленням оберегів і народних іграшок. В процесі занять декоративно-ужитковим мистецтвом діти залучаються до творчості, підвищують пізнавальну активність, допитливість, розвивають творчі здібності, навчаються обробці різних матеріалів.

Навчальна програма «Народні ремесла України» реалізується в гуртках художньо-естетичного напрямку позашкільних та загальноосвітніх навчальних закладів та спрямована на вихованців молодшого, середнього і старшого шкільного віку.

Мета програми: формувати ключові компетентності особистості засобами декоративно-ужиткового мистецтва.

Основні завдання полягають у формуванні таких компетентностей:

*пізнавальної*, що забезпечує набуття вихованцями знань про народну творчість;

*практичної*, що сприяє оволодінню уміннями і навичками виготовлення різноманітних виробів;

*творчої*, що забезпечує формування творчих здібностей;

*соціальної*, що сприяє вихованню національної свідомості, дбайливого ставлення до народних традицій, зацікавленості у популяризації народних ремесел.

Навчальна програма «Народні ремесла України» передбачає 2 роки навчання:

1-й рік (початковий рівень) – 144 години на рік, 4 год. на тиждень; 2-й рік (основний рівень) – 216 години на рік, 6 год. на тиждень.

На заняттях початкового рівня вихованці знайомляться з культурою українського народу, історією народної творчості. Здійснюють перші кроки у традиційних українських ремеслах: вишивці, бісероплетінні, витинакарстві та виготовленні сувенірів, оберегів. Програмою передбачено ознайомлення вихованців з правилами збирання, сортування та зберігання різноманітних матеріалів для роботи в гуртку.

На заняттях основного рівня учні закріплюють набуті уміння та навички. Вони вчаться планувати роботу над виробом, читати ескізи та креслення. На заняттях поглиблюються знання набуті на уроках малювання та трудового навчання в загальноосвітній школі.

Форми і методи навчання. Навчання проводиться за фронтально-індивідуальною формою. Використовуються такі методи навчання: бесіди, розповіді, лекції, практичні індивідуальні та колективні вправи, екскурсії на виставки, в музеї, зустрічі з народними майстрами.

Методи контролю за отриманими результатами. Контроль результату знань та вмінь вихованців відбувається шляхом участі вихованців у різноманітних виставках, конкурсах, вікторинах тощо. Наприкінці кожного заняття проводиться коротке опитування, демонстрація дитячих виробів, їх аналіз.

Навчальна програма є орієнтовною. Керівник гуртка може вносити зміни й доповнення у зміст програми та розподіл годин за темами, ураховуючи інтереси гуртківців, стан матеріально-технічної бази закладу.

### **Початковий рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН**

| Розділ, тема                                                                | Кількість годин |             |            |
|-----------------------------------------------------------------------------|-----------------|-------------|------------|
|                                                                             | усього          | теоретичних | практичних |
| Вступ                                                                       | 2               | 2           | -          |
| <b>Розділ 1. Бісероплетіння</b>                                             | <b>32</b>       | <b>9</b>    | <b>23</b>  |
| 1.1. Історія виникнення бісероплетіння                                      | 2               | 1           | 1          |
| 1.2. Ланцюжки і намисто                                                     | 12              | 2           | 10         |
| 1.3. Паралельне плетіння                                                    | 6               | 2           | 4          |
| 1.4. Плетіння петельками                                                    | 8               | 2           | 6          |
| 1.5. Оформлення готових виробів                                             | 4               | 2           | 2          |
| <b>Розділ 2. Українська народна вишивка</b>                                 | <b>24</b>       | <b>10</b>   | <b>14</b>  |
| 2.1. Українська народна вишивка. Історія розвитку, етнографічні особливості | 2               | 2           | -          |
| 2.2. Композиційна побудова орнаменту                                        | 4               | 2           | 2          |
| 2.3. Закони кольоросполучення у вишивці                                     | 4               | 2           | 2          |
| 2.4. Види швів                                                              | 8               | 2           | 6          |
| 2.5. Сучасні техніки вишивки. Ізонитка                                      | 6               | 2           | 4          |
| <b>Розділ 3. Українська народна іграшка. Український оберіг</b>             | <b>40</b>       | <b>9</b>    | <b>31</b>  |

|                                                        |            |           |            |
|--------------------------------------------------------|------------|-----------|------------|
| 3.1. Історія української народної іграшки              | 2          | 2         | -          |
| 3.2. Виготовлення ляльки - мотанки                     | 6          | 1         | 5          |
| 3.3. Оздоблення ляльки - мотанки                       | 12         | 2         | 10         |
| 3.4. Обереги в житті українського народу               | 20         | 4         | 16         |
| <b>Розділ 4. Основи витинанкарства</b>                 | <b>34</b>  | <b>13</b> | <b>21</b>  |
| 4.1. Основні техніки та способи виготовлення витинанок | <b>12</b>  | <b>4</b>  | <b>8</b>   |
| 4.2. Види витинанок. Побудова композиції               | 12         | 2         | 10         |
| 4.3. Особливості кольорового рішення витинанок         | 10         | 7         | 3          |
| <b>Розділ 5. Основи екологічного дизайну</b>           | <b>10</b>  | <b>1</b>  | <b>9</b>   |
| 5.1. Мистецтво дизайну і екологія                      | 2          | 1         | 1          |
| 5.2. Основні категорії дизайну. Природна скарбниця     | 2          | -         | 2          |
| 5.3. Виготовлення виробів з природного матеріалу       | 6          | -         | 6          |
| Підсумок                                               | 2          | -         | 2          |
| <b>Разом:</b>                                          | <b>144</b> | <b>44</b> | <b>100</b> |

## ЗМІСТ ПРОГРАМИ

### Вступ (2 год.)

*Теоретична частина.* Мета та зміст роботи гуртка на навчальний рік.  
Матеріали та інструменти. Правила техніки безпеки.

### Розділ 1. Бісероплетіння (32 год.)

#### 1.1 Історія виникнення бісероплетіння (2 год.)

*Теоретична частина.* Правила поведінки під час занять. Техніка безпеки на заняттях. Ознайомлення з властивостями і можливостями такого матеріалу, як бісер. Історія виникнення бісероплетіння. Походження бісеру, виробництво, застосування. Види бісерних виробів.

*Практична частина.* Відпрацювання вміння читати схематичний запис (схеми для плетіння). Замальовка схем для паралельного плетіння, поєднання кольорів, при створенні схем.

#### 1.2. Ланцюжки і намисто (12 год.)

*Теоретична частина.* Історія створення бісерних прикрас. Аналіз зразків робіт (кольє, браслети, сережки, та ін.) Технологія низання з бісеру однією голкою. Варіанти плетіння. Технологія плетіння основних елементів («кільце», «ромбик» тощо). Способи закріплення.

*Практична частина.* Відпрацювання технік плетіння основних елементів бісероплетіння. Виготовлення ланцюжків та намиста. Відпрацювання способів закріплення.

### **1.3. Паралельне плетіння (6 год.)**

*Теоретична частина.* Особливості паралельного плетіння. Прийоми з'єднання окремих частин виробів.

*Практична частина.* Плетіння тичинок, пелюсточок паралельним способом. Плетіння тварин (мишки, крокодильчика) і комах (павучок, метелик) за вибором гуртківців.

### **1.4. Плетіння петельками (8 год.)**

*Теоретична частина.* Особливості плетіння петельками. Особливості виготовлення мініатюрних дерев та бутоньерок з бісеру.

*Практична частина.* Відпрацювання петельної техніки низання. Плетіння петельками виробу «Дереवце», «Зимова фантазія», «Новорічна ялинка».

### **1.5. Оформлення готових виробів (4 год.)**

*Теоретична частина.* Правила оформлення готових виробів і робіт для виставки.

*Практична частина.* Оформлення виставкового стенду.

## **Розділ 2. Українська народна вишивка (26 год.)**

### **2.1. Українська народна вишивка. Історія розвитку, етнографічні особливості (2 год.)**

*Теоретична частина.* Види декоративно-ужиткового мистецтва. Історія розвитку української народної вишивки. Етнографічні особливості вишивки різних регіонів України. Аналіз стародавніх зразків вишивки, рушників.

### **2.2. Композиційна побудова орнаменту (4 год.)**

*Теоретична частина.* Поняття «орнамент», «композиція». Види орнаментів (геометричні, рослинні). Рапорт. Складові частини орнаменту. Вплив технік вишивання на характер орнаменту. Техніка перенесення візерунка на тканину.

*Практична частина.* Підбір композицій рослинного орнаменту для серветки. Розкрій серветки. Перенесення візерунка з кальки на тканину.

### **2.3. Закони кольоросполучення у вишивці (4 год.)**

*Теоретична частина.* Значення і символіка кольорів у вишивці. Кольорове поле. Психологічний вплив кольорів на людину. Закон кольоросполучення. Теплі та холодні кольори. Хроматичні та ахроматичні

кольори. Поєднання кольорів на виробі.

*Практична частина.* Підбір ниток для виконання орнаменту у теплих, холодних тонах. Вишивання мінікартини «Пори року».

#### **2.4. Види швів (8 год.)**

*Практична частина.* Види швів українських народних вишивок. Ознайомлення з поняттями: прокол, стібок, шов. Способи закріплення нитки. Застосування швів і техніка виконання «уперед голкою», «поза голкою», «стебловий».

*Теоретична частина.* Відпрацювання техніки виконання швів «уперед голкою», «поза голкою», «стебловий шов».

#### **2.5. Сучасні техніки вишивки. Ізонитка (6 год.)**

*Теоретична частина.* Технологія сучасної вишивки. Поняття «ізонитка», історія, техніка виконання.

*Практична частина.* Відпрацювання прийому вишивання на цупкому папері. Вишивка кола, кута, зірки. Оздоблення робіт. Панно «Фантазійні візерунки», «Мій квітучий рідний край» (на вибір).

### **Розділ 3. Українська народна іграшка. Український оберіг (40 год.)** **3.1. Історія української народної іграшки (2 год.)**

*Теоретична частина.* Історія української народної іграшки. Матеріали для виготовлення іграшок. Призначення іграшок. Світогляд, звичаї, вірування в українському фольклорі.

#### **3.2. Виготовлення ляльки-мотанки (6 год.)**

*Теоретична частина.* Технологія виготовлення ляльки-мотанки.

Особливості виготовлення ляльки-мотанки, її значення.

*Практична частина.* Виготовлення ляльки-скрутки. Виготовлення ляльки-мотанки вузловим способом.

#### **3.3. Оздоблення ляльки-мотанки (12 год.)**

*Теоретична частина.* Елементи оздоблення вузлової ляльки і прийоми виготовлення. Символічне значення елементів оздоблення. Елементи національного одягу.

*Практична частина.* Виготовлення і пошив для ляльки одягу і прикрас у стилі українського національного костюму: віночок, стрічки, сорочка, плахта, намисто та інше. Виготовлення ляльки «На щастя».

#### **3.4. Обереги в житті українського народу (20 год.)**

*Теоретична частина.* Види і значення оберегів. Технологія виготовлення оберегів. Головні священні символи України – тризуб, хрест, коло. Рослинні образи-обереги (верба, дуб, тополя, калина, любисток, м'ята, волошка). Священні тварини (корова, лелека, бджола). Прадавні обереги-ляльки, символи родючості та материнства. Матеріали та інструменти.

*Практична частина.* Виготовлення оберега з круп та насіння «Подковка на щастя». Виготовлення і оздоблення іграшки «Домовичок». Виготовлення ляльки «Берегиня».

## **Розділ 4. Основи витинанкарства. (34 год)**

### **4.1. Основні техніки та способи виготовлення витинанок(12 год.)**

*Теоретична частина.* Властивості паперу та основні прийоми роботи з ним. Техніки та способи витинання, правила складання витинанок. Демонстрація готових зразків.

*Практична частина.* Складання паперу по прямій, по діагоналі, вдвоє, вчетверо, увосьмеро. Виготовлення витинанок із квадратного аркушу паперу (серветки, зірочки, орнаменти тощо), зі стрічки (гірлянди зі сніговичками, ялинками тощо).

### **4.2. Види витинанок. Побудова композиції (12 год.) Особливості виклеювання суцільних витинанок**

*Теоретична частина.* Види витинанок. Композиції, їх різновиди, особливості побудови та техніка виготовлення (квадратні, прямокутні, круглі).

*Практична частина.* Виготовлення простих предметно-декоративних (будинки, закладка, візерунок), силуетних (птахи, риби, тварини) та сюжетно-тематичних (казки, пейзажі) витинанок за зразком.

### **4.3. Особливості композиції та кольорового рішення витинанок (10 год.)**

*Теоретична частина.* Композиції, їх різновиди (квадратні, прямокутні, круглі форми витинанок). Витинанки багатоколірні, двоколірні, триколірні.

*Практична частина.* Виготовлення композицій: «Рушничок»(прямокутна форма), «Віночок»(кругла форма), «Хустка для мами»(квадратна форма). Виготовлення багатоколірних витинанок: «Букет для мами»(жовто-зелені кольори, червоний). Двокольорові комбінації – червоний-чорний, червоно-синій (композиція «Рушничок»). Триколірні витинанки (червоний і чорно-коричневий кольори).

## **Розділ 5. Основи екологічного дизайну (10 год.)**

### **5.1. Мистецтво дизайну і екологія (2 год.)**

*Теоретична частина.* Природа – дизайнер номер один. Мистецтво дизайну та екологія. Техніка поєднання різноманітного природного матеріалу. Правила заготовки, первинна обробка, сортування і чищення сухого природного матеріалу.

*Практична частина.* Виготовлення листівки з природних матеріалів, за вибором: квасоля, горох, крупи, пшениця, мак, насіння.

### **5.2. Основні категорії дизайну. Природна скарбниця (2 год.)**

*Практична частина.* Заготовка, первинна обробка, сортування і чищення сухого природного матеріалу.

### **5.3. Виготовлення виробів з природного матеріалу (6 год.)**

*Практична частина.* Виготовлення рамочки, використовуючи природний матеріал: насіння, квасолу, пшеницю, жито, горох, мак. Виготовлення панно з природних матеріалів.

### **Підсумок (2 год.)**

*Практична частина.* Вікторина «В світі творчості і натхнення». Підбиття підсумків роботи за навчальний рік. Виставка творчих робіт дітей. Відзначення кращих вихованців грамотами, призами.

## **ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ**

*Вихованці мають знати:*

техніку безпечної праці з колючими та ріжучими предметами;

види декоративно-ужиткового мистецтва (вишивка, бісероплетіння, килимарство, виготовлення традиційних іграшок з природного матеріалу та текстилю), їх історію та етнографічні особливості; поняття орнаменту та їх види; види швів українських народних вишивок;

етнографічні особливості виготовлення і оздоблення килимів різних регіонів України; основи загальної композиції;

особливості структури візерунку;

технологічні особливості вузликів та полотняних килимів;

особливості виконання народної іграшки.

*Вихованці мають вміти:*

переносити візерунок на тканину;

підбирати композицію рослинного орнаменту для серветки;

виконувати шви «уперед голкою», «поза голкою», «стебловий шов»;

нанизувати бісер різними способами;

читати схеми бісероплетіння та плести по схемам;

виготовляти прості вироби з бісеру;

виготовляти панно з природних матеріалів

виготовляти найпростіші килимові вироби: дівочий головний убір, перев'язку;

виготовляти народну іграшку – ляльку;

оздоблювати та презентувати готові роботи.

*Вихованці мають набути досвід:*

виконання простих виробів з бісеру, з природних, підручних та текстильних матеріалів;  
самостійно використовувати набуті знання та вміння при виконанні творчих робіт.

**Основний рівень, другий рік навчання**  
**НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН**

| Розділ, тема                                                         | Кількість годин |            |           |
|----------------------------------------------------------------------|-----------------|------------|-----------|
|                                                                      | теоретичних     | практичних | усього    |
| Вступ                                                                | 3               | -          | 3         |
| <b>Розділ 1. Бісероплетіння</b>                                      | <b>7</b>        | <b>47</b>  | <b>54</b> |
| 1.1. Художні промисли України                                        | 3               | -          | 3         |
| 1.2. Вишивка бісером                                                 | 1               | 11         | 12        |
| 1.3. Кругове плетіння                                                | 2               | 34         | 36        |
| 1.4. Оформлення виставкових робіт                                    | 1               | 2          | 3         |
| <b>Розділ 2. Українська народна вишивка</b>                          | <b>8</b>        | <b>46</b>  | <b>54</b> |
| 2.1. Історія розвитку української народної вишивки                   | 3               | -          | 3         |
| 2.2. Значення символіки                                              | 1               | 11         | 12        |
| 2.3. Композиція та кольорознавство в українській народній вишивці    | 1               | 5          | 6         |
| 2.4. Види швів                                                       | 1               | 11         | 12        |
| 2.5. Рушники України. Рушникові шви                                  | 2               | 16         | 18        |
| 2.6. Оформлення виставкових робіт                                    | -               | 3          | 3         |
| <b>Розділ 3. Петриківська витинанка. Традиції та сучасність</b>      | <b>9</b>        | <b>45</b>  | <b>54</b> |
| 3.1. Техніка виготовлення основних елементів Петриківської витинанки | 1               | 2          | 3         |
| 3.2. Різновиди квіток, пуп'янків та листя                            | 3               | 10         | 13        |
| 3.3. Різновиди плодів та ягід                                        | 2               | 6          | 8         |
| 3.4. Виготовлення панно                                              | 3               | 27         | 30        |

|                                                                |           |            |            |
|----------------------------------------------------------------|-----------|------------|------------|
| <b>Розділ 4. Українська народна лялька. Український оберіг</b> | <b>6</b>  | <b>42</b>  | <b>48</b>  |
| 4.1. Лялька-мотанка – унікальність української культури        | 3         | 21         | 24         |
| 4.2. Традиційна народна іграшка з природного матеріалу         | 3         | 21         | 24         |
| Підсумок                                                       | -         | 3          | 3          |
| <b>Разом:</b>                                                  | <b>33</b> | <b>183</b> | <b>216</b> |

## ЗМІСТ ПРОГРАМИ

### **Вступ (3 год.)**

*Теоретична частина.* Знайомство з гуртківцями. Обговорення плану роботи на навчальний рік. Матеріали та інструменти для роботи. Правила поведінки на заняттях. Правила техніки безпеки при роботі з дрібними деталями, колючими та ріжучими предметами.

### **Розділ 1. Бісероплетіння (54 год.)**

#### **1.1. Художні промисли в Україні (3 год.)**

*Теоретична частина.* Художні промисли в Україні. Виникнення і застосування бісеру. Бісероплетіння, як вид декоративно-ужиткового мистецтва. Види бісеру. Обладнання робочого місця.

#### **Вишивка бісером (12 год.)**

*Теоретична частина.* Особливості вишивання бісером.

Рушник – ужиткова та ритуальна прикраса. Типи й призначення рушників.

*Практична частина.* Вишивання невеличкої картини бісером або рушника.

#### **1.2. Кругове плетіння (36 год.)**

*Теоретична частина.* Особливості кругового плетіння бісером. Кругове плетіння у серветках, сумках, гаманцях, шкатулках.

*Практична частина.* Виготовлення серветок, сумок, гаманців, шкатулок.

#### **1.3. Оформлення виставкових робіт (3 год.)**

*Теоретична частина.* Прийоми оформлення робіт на виставки.

*Практична частина.* Конкурс на кращі роботи вихованців. Гра «Вгадай візерунок».

### **Розділ 2. Українська народна вишивка (54 год.)**

#### **2.1. Історія розвитку української народної вишивки (3 год.)**

*Теоретична частина.* Історична довідка виникнення і розвитку вишивки на Україні «З глибин тисячоліть». Вишивка у побуті та фольклорі

українців. Ознайомлення з різновидами вишивки: гаптування, вишивання золотом і срібром.

## **2.2. Орнамент. Значення символіки (12 год.)**

*Теоретична частина.* Символічне значення орнаментів у вишивці. Види орнаментів: геометричні, рослини, зооморфні. Орнаменти регіонів України.

*Практична частина.* Вишивка носової хустинки орнаментом за власним вибором (геометричними, рослинними, зооморфними елементами).

## **2.3. Композиція та кольорознавство в українській народній вишивці (6 год.)**

*Теоретична частина.* Зв'язок техніки вишивання з кольором. Залежність кольору вишивок від місцевості, регіону України. Поєднання кольорів. Побудова композиції. Основи композиції. Композиційний центр. Компонування на площині. Композиційний елемент. Стилзація природних елементів. Стилзація та індивідуальне створення композиції. Колір у композиції. Об'єднання елементів композиції.

*Практична частина.* Вишивання орнаменту у кольоровій гамі регіонів України (на вибір).

## **2.4. Види швів (12 год.)**

*Теоретична частина.* Технологія «стебловий шов» і його різновиди. Особливості технології «тамбурного шву», його різновиди.

*Практична частина.* Вправи на вишивання найпростішими швами. Вишивання виробу «серветка «Святкова».

## **2.5. Рушники України. Рушникові шви (18 год.)**

*Теоретична частина.* Український рушник – візитна картка України. Семантика українського рушника. Види та значення рушників, різноманіття кольорів. Застосування рушників. Підготовка тканини до вишивки, обробка країв. Рушникові шви. Оформлення китицями.

*Практична частина.* Вишивання весільного рушника.

## **2.6. Оформлення виставкових робіт (3 год.)**

*Практична частина.* Прийоми оформлення робіт на виставки (волого – теплова обробка виробів, прання, підкрохмалювання).

# **Розділ 3. Петриківська витинанка – традиції та сучасність(54 год.)**

## **3.1.Техніка виготовлення основних елементів Петриківської витинанки (3 год.)**

*Теоретична частина.* Петриківські композиції, особливості виготовлення основних елементів. Поняття ескізу,правила його виконання, створення композицій.

*Практична частина.* Техніка виготовлення основних елементів. Розробка ескізу для виконання трикутних, чотирикутних, прямокутних, круглих композицій.

## **3.2. Різновиди квіток, пуп'янків та листя(13 год.)**

*Теоретична частина.* Технологія складання і вирізування квіток та пуп'янків. Їх різновиди та особливості, поняття стилізації. Особливості техніки виготовлення листя з рівним та зубчастим контуром.

*Практична частина.* Виготовлення квіток (соняшники, маки, барвінок, цибульки, лілії, кучер явки, волошки, павучки ). Виготовлення листівки «Квіткова композиція». Витинання простого листя, із зубчастим контуром, складного фігурного листя (листя калини, каштану, клена). Композиція «Дерево на вітрі».

### **3.3. Різновиди плодів та ягід (8 год.)**

*Теоретична частина.* Технологічні особливості виготовлення плодів та ягід.

*Практична частина.* Витинання - яблучка, маківки, горішка, калини, вишеньки, винограду, полуниці, колосків пшениці. Виготовлення композиції «Літо».

### **3.4. Виготовлення панно (30 год.)**

*Теоретична частина.* Поняття композиції, панно. Закони складання композиції, площа, кольорове вирішення, симетрія, співвідношення елементів один до одного.

*Практична частина.* Виготовлення панно «Петриківська витинанка» трикутної, чотирикутної, круглої форми.

## **Розділ 4. Українська народна лялька. Українській оберіг (48 год.)**

### **4.1. Лялька-мотанка - унікальність української культури (24 год.)**

*Теоретична частина.* Історія народної ляльки. Класифікація ляльок і їх значення. Лялька-мотанка – іграшка, оберіг, сувенір. Солярний хрест – знак Сонця. Технологія виготовлення ляльки-мотанки. Застосування трав та зерна у виготовленні ляльок.

*Практична частина.* Виготовлення ляльки «княгиня», ляльки «князя» (наречених). Виготовлення «калитки-травниці». Виготовлення ляльки «зерновушки».

### **4.2. Традиційна народна іграшка з природного матеріалу (24 год.)**

*Теоретична частина.* Різноманітність природного матеріалу, його властивості, особливості використання. Технології виготовлення іграшок з природного матеріалу.

*Практична частина.* Виготовлення фігурок з сіна: «півник і курочка», «кролик», «качечка», «коник». Виготовлення іграшок з листя кукурудзи.

### **Підсумок (3 год.)**

*Практична частина.* Підведення підсумків роботи за рік. Відзначення кращих вихованців грамотами. Проведення майстер – класу вихованцями для дітей шкіл району.

## ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

*Вихованці мають знати:*

види декоративно-ужиткового мистецтва (вишивку, бісероплетіння, витинанкарство, виготовлення традиційних іграшок з природного матеріалу та текстилю);

знати техніку безпечної праці з колючими та ріжучими предметами;

технологію в'язання з бісеру однією та двома голками;

особливості техніки низання «краплинка», нарощування нитки, прийоми закріплення нитки, види вузлів; різновиди вишивки;

види орнаментів: геометричні, рослинні, зооморфні;

види та значення рушників;

характерні художні риси та особливості виготовлення Петриківської витинанки у різних районах України; особливості народної іграшки.

*Вихованці мають вміти:*

прибирати своє робоче місце;

виготовляти вироби з бісеру;

виконувати шви: у перед голкою, шов за голкою, стебловий шов, хрестик;

нанизувати бісер різними способами;

виготовляти різноманітні витинанки;

поєднувати різноманітні техніки у процесі виконання виробів; оздоблювати та презентувати готові роботи.

*Вихованці мають набути досвід:*

виконання виробів з бісеру, з природних, підручних та текстильних матеріалів;

сполучати орнаменти на одному виробі між собою;

самостійно використовувати набуті знання та вміння при виконанні творчих робіт.

## ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

*Розділ «Українська народна лялька. Українській оберіг»*

| Основне обладнання     | Кількість |
|------------------------|-----------|
| Біла тканина, клаптики | 15 м      |

|                                           |            |
|-------------------------------------------|------------|
| Картон                                    | 15 листів  |
| Клей ПВА                                  | 5 флаконів |
| Кольорова тканина, клаптики               | 15 м       |
| Крейда для розкрою                        | 15 шт.     |
| Мішковина, конопляні та л'яні нитки       | 15 м       |
| Нитки різного кольору                     | 3 набори   |
| Олівці прості                             | 15 шт.     |
| Папір кольоровий та білий                 | 5 наборів  |
| Фломастери, олівці кольорові              | 15 наборів |
| Прилади та пристосування                  |            |
| Машинка швейна побутова з електроприводом | 1 шт.      |
| Праска електрична з терморегулятором      | 1 шт.      |
| Дошка для прасування                      | 1 шт.      |
| Підставка під праску                      | 1 шт.      |
| Дерев'яні палички для набивання форм      | 15 шт.     |
| Інструменти                               |            |
| Голки різного діаметру                    | 5 наборів  |
| Ножиці побутові                           | 15 шт.     |
| Шпильки швейні                            | 5 наборів  |
| Контрольно – вимірювальні інструменти     |            |
| Стрічка сантиметрова                      | 15 шт.     |
| Лінійка дерев'яна 300мм                   | 15 шт.     |
| Лекало пластмасове                        | 5 шт.      |
| Таблиці й плакати                         |            |
| Правила техніки безпеки для гуртка        | 1 к-т      |
| Правила розкрою                           | 1 к-т      |

#### *Розділ «Витинанка»*

| Основне обладнання                   | Кількість  |
|--------------------------------------|------------|
| Папір для креслення різних форматів  | 100 листів |
| Калька, папір тонкий (формат А-3, А) | 100 шт.    |
| Крейда                               | 1 коробка  |
| Папір для малювання                  | 15 наборів |
| Прості олівці                        | 15 шт.     |
| Кольоровий картон А-2, А-3, А-4      | 15 наборів |
| Кольоровий папір                     | 15 наборів |

|                                                        |             |
|--------------------------------------------------------|-------------|
| Клей ПВА                                               | 15 флаконів |
| Ножиці манікюрні                                       | 15 шт.      |
| Лінійка                                                | 15 шт.      |
| Пензлі різних розмірів з натуральних матеріалів (поні) | 15 шт.      |
| Посуд для клею                                         | 15 шт.      |
| Посуд для води                                         | 15 шт.      |
| Серветки поліетилену                                   | 15 упаковок |
| Обладнання                                             |             |
| Дошка учнівська                                        | 1 шт.       |
| Столи учнівські                                        | 15 шт.      |

#### *Розділ «Бісероплетіння»*

| Основне обладнання         | Кількість |
|----------------------------|-----------|
| Набір бісеру               | 15 к-т    |
| Набір стеклярусу           | 15 к-т    |
| Набір ниток № 80-100       | 10 к-т    |
| Набір капронових ниток №80 | 10 к-т    |
| Моток льоски               | 15 шт.    |
| Калька під олівець         | 1 рулон   |
| Клей ПВА                   | 10 шт.    |
| Інструменти                |           |
| Голка для бісеру           | 30 шт.    |
| Голка звичайна             | 20 шт.    |
| Наперсток                  | 15 шт.    |
| Ножиці побутові            | 15 шт.    |
| Лінійка дерев'яна 300 мм   | 15 шт.    |
| Лекало                     | 15 шт.    |
| Пензлик                    | 15 шт.    |
| Таблиці, плакати           |           |
| Види плетіння              | 1 к-т     |
| Вишивка бісером            | 1 к-т     |
| Плетіння бісером           | 1 к-т     |
| Правила техніки безпеки    | 1 к-т     |

|                                  |            |
|----------------------------------|------------|
| Картка для індивідуальної роботи |            |
| Схеми плетіння виробів із бісеру | 15 наборів |

*Розділ «Українська народна вишивка»*

| Основне обладнання                    | Кількість |
|---------------------------------------|-----------|
| Бязь або полотно (натуральна тканина) | 10 м      |
| Калька для олівців                    | 1 рулон   |
| Клей ПВА                              | 3 шт.     |
| Копіювальний папір                    | 1 упак.   |
| Крейда                                | 1 упак.   |
| Міліметровий папір                    | 1 рулон   |
| Нитки акрилові                        | 15 к-т    |
| Нитки «Муліне»                        | 30 мотків |
| Тканина для вишивання хрестиком       | 5 м       |
| Тканина льняна                        | 5 м       |
| Пристосування                         |           |
| П'яльце різного діаметру              | 15 к-т    |
| Інструменти                           |           |
| Голки для ручної вишивки              | 5 набор.  |
| Ножиці побутові малі                  | 15 шт.    |
| Наперсток                             | 15 шт.    |
| Шпильки швейні                        | 1 упак.   |
| Контрольно – вимірювальні інструменти |           |
| Лінійка дерев'яна 300 мм              | 15 шт.    |
| Сантиметрова стрічка                  | 15 шт.    |
| Картки для індивідуальної роботи      |           |
| Зразки ручних швів                    | 10 к-т    |

## ЛІТЕРАТУРА

1. Андрушко Л. М. Український рушник – поліфункціональний сакральний твір народного мистецтва (функція, типологія, семантика і художні особливості) : автореф. дис. канд. мистецтвознавства / Людмила Миколаївна Андрушко. – Львів : 2009. – 17 с.
2. Бабенко В. А. Этнографический очерк народного быта Екатеринославского края: Издание Губернского земства к XIII Археологическому съезду (С 75- ю фототипиями, рисунками и чертежами в тексте) / В.А. Бабенко. - Екатеринослав : Типография

- губернского земства, 1905. - 142 с.
3. Базулина, Л. В. Бисер / Л. В. Базулина, И. В. Новикова ; худож. В. Н. Куров.  
– Ярославль : Академия развития, 2006. – 224 с.
  4. Большая книга бисера / Е. Виноградова. - М. : ОЛМА-ПРЕСС ; СПб. : Валери СПД, 1999. - 427 с.
  5. Волинець Л. Обрядові рушники / Любов Волинець // Укр. культура. – 1994.  
– № 7/8. – с. 32.
  6. Гурська А. Мова та графіка українського орнаменту./А. Гурська. – К: Альтернатива, 2003. – 144с.
  7. Кара-Васильєва Т.В. Декоративне мистецтво України ХХ століття : у пошуках «великого стилю» / Тетяна Валеріївна Кара-Васильєва, Зоя Анатоліївна Чегусова. – К. : Либідь, 2005. – 277 с.
  8. Кара-Васильєва Т.В. Історія української вишивки / Тетяна Валеріївна Кара-Васильєва. – К. : Мистецтво, 2008. – 461 с.
  9. Кара-Васильєва Т. В. Полтавська народна вишивка / Тетяна Валеріївна Кара-Васильєва. – К. : Наук. думка, 1983. – 135 с.
  10. Литвінець Е.М. Чарівні візерунки / Е.М Литвінець –К.: Радянська школа. 1985. – 48 С.
  11. Ніколаєва Т. О. Історія українського костюма / Тамара Ніколаєва. - К. : Либідь, 1996. - 171, [2] с. : кольор. ілюстр. - Бібліогр.: с. 163-171.
  12. Павлюк С., Чмелик Р. «Скарби етнографії та художнього промислу інституту народознавства МАН України»/С. Павлюк, Р Чмелик .- Львів, 2005. – 228 с.
  13. Уткин П.И., Королева Н.С. Народные художественные промыслы/ П.И. Уткин, Н. С. Королева. Учеб. для проф. учеб. Заведений. - М.: "Высш. шк.", 1992. - 159 с.
  14. Федотова М.В., Валюх Г.М. Цветы из бисера / М. В. Федотова, Г. М. Валюх  
; оформ. Н.Ильенко; фото С.Румянцев, В.Филиппов. – М. : Культура и традиции, 2004. – 87 с.
  15. Вербицька З.В., Калашник Н.М. Витинанки. Уроки і заняття гуртка. – Тернопіль: підручники і посібники, 2007 – 112 ст.
  16. Мельник В.М. Альбом витинанок. Посібник для учнів молодших і середніх класів. /В. Мельник. навч. Книга – Богдан, 2009. – 64 с.
  17. Мельник В.М., Ткач С.К. Витинанка на уроках образотворчого мистецтва/ В.М. Мельник, С.К. Ткач. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2000. – 48 с